

„Itten esztendőnként négy sokadalmak és heti vásárok szoktak esni...”

Székelyudvarhely mezőváros, 1876 után rendezett tanácsú város, Udvarhelyszék székhelye keletkezése óta mindig vásáros hely volt. Első ízben 1332-1333-ban említik írott forrásaink, de már korábban, a telegdi székelyek letelepedésekor keletkezett. Katonai, közigazgatási, kulturális vezető szerepe mellett a vidék gazdasági központja is volt. Évente négy országos vásárt és kedden heti piacot tartottak.

A Cziráky-féle összeírás (1820) szerint: „Egyéb sódepozitorium nincsen, hanem a parajdi sóakna nincs messze. Onnan szabadoson kereskedhetik akárki is. Efelett pedig az helységben sóskút vagyon, melyet használhat akárki. ... Itten esztendőnként négy sokadalmak és heti vásárok szoktak esni, és ki-ki szabadoson mindenféle italt korszomárolhat. ... Vagynak a városon nagyobb kereskedőboltok 5, apróbb boltok 22, vasárló boltok 2, borbélyműhely 2.”

Szigethy Gyula Mihály *Nemes Udvarhely-Szék Statistikai leírása* (1831) című munkájában kitér az udvarhelyi vásárokról: „Országos sokadalmak esnek a’ székben, Udvarhelyt böjt közepben, Úrnapi, Ferenc napkor összszel, ’s karátsón előtt, Tamás napkor. Legnépesebb az Úrnapi és Ferenc napi, melyekre szinte az egész hazából, sőt Csehországból és Lengyelországból is öszve gyülekeznek. Keresztúron is esik négy, a’ nevezetesebbek a’ Tavaszi, a’ mely szinte hét napokig tart, ezen esnek a’ kos, berbéts, juh és ketske vásárok. Ismét az őszi, mely főképpen kender sokadalomnak tartatik, mivel a’ szomszéd szász helységek oda hordják a kendereiket eladni. Esik Etéden, Korondon, Szt. Mártonban is négy sokadalom. Parajdon kettő, de melyek nem oly népesek.”

1855-ben március 14-én, június 7-én (Úrnapi vásár), október 4-én és december 21-én tartottak vásárt.

Az 1893. évi díj szabályzat felsorolja a vásárra vitt termékeket, köztük több helyi jellegű terméket, mint a savanyúvíz, a taplósapka.

közzéteszi Zepezsaner Jenő

Székely-Udvarhely rendezett tanácsú város szabályrendeletei 1875–1896.
Székely-Udvarhelyt, 1897. 237–244.

Székely-Udvarhely rendezett tanácsú város piaci helypénz díj szabályzata.

I.

A gyalogosok számára.

(A jegyzék tétele naponként fizetendő.)

1. A vásárra hozott vagy hajtott minden darab szarvasmarha, és pedig bika, ökör, tehén, tulok tinó, ló, öszvér és szamár után – 6 kr.
2. Szopó borjú és sertés darabja után – 4
3. Juh és kecske darabja után – 3
4. Bárány és gidó darabja után – 2
5. Szopó vagy verőmalac darabja után – 2
6. Őz vagy ehhez hasonló nagyságú másféle vad és nyúl darabja után – 5
7. Pulyka és lúd darabja után – 2
8. Kisebb majorság, mint kakas, tyúk, kápan, csirke, réce stb. darabja után – 1
9. Bármiféle szárnyas vad darabja után – 2
10. Ökör, tehén, bival¹ vagy lóborók darabja után – 5
11. Minden apróbb marhabőr darabjéért – 2

12. Medve vagy farkasbőr darabjéért – 10
13. Róka, vadmacska, borz, görény vagy özbőr darabjéért – 3
14. Hiuz, nyest vagy vidrabőr darabjéért – 10
15. Minden másféle vadállat bőr darabjéért – 2
16. Csergéeért darabonként – 3
17. Lópokrócéért – 1
18. Gyapjú darabonként – 1
19. Minden 10 drb. tojás után (azon alól vámmentes) – 1
20. Egy kalangya len vagy kender után – 2
21. Minden 18 kilogramm (vagy kompona²) túró után – 10
22. Egy gyalog kötélárustól – 2
23. Friss halak, csigák, békák és rákokéért – 1
24. Kucséberek³, déli gyümölcskereskedők, ha áruikat a piacon kirakják – 10
25. Háton hozott seprűért – 1
26. Minden zöldséget hozó egy személytől – 2
27. Gabonaneműt, lencsét, borsót, paszulyt, pityókát⁴ gyalog hozó egy személytől – 1
28. Tejet, tejfelt, tehéntúró és vaját hozó egy személytől – 2
29. Gyalog hozott kéreg után – 1

30. Lenmag, tökmag vagy bükkmakkolaj áruólkótól – 2
31. Háton vagy kézen hozott hagymáért – 2
32. Ócska fehérnemű árusoktól – 4
33. Vászón árusoktól – 10
34. Szalma- vagy taplókalap⁵ árusoktól – 2
35. Gyalog szita- vagy rostaárusoktól – 3
36. Szotyor- és kosárárusoktól – 2
37. Harisnya- vagy zekeposztó⁶ árusoktól végenként – 10
38. Falusi szöttes árusoktól – 15
39. Falusi készruha árusoktól – 6
40. Falusi csizmavasalóktól – 5
41. Hárfások, éneklők, kintornások, sátor nélküli komédiások – 10
42. Háton képeket hordozó árusoktól – 2
43. Drótosoktól, ha kirakodnak – 5
44. Kosár, gereblye, dagasztószék, lapító, tekenő, lapát, csizmadiaszék, szalmából- vagy nádból készített lábszönyegek, fa- és vasvillák, fejszék, láncok, sarlók, egyéb aprófa és vaskészítményeket gyalog elárúsítóktól – 2
45. Házalók, ki áruikat, úgymint: fehérneműt, ruhát, szőnyeget, szemüveget és más egyéb apróságot is ide értve, ha áruikat a piacon kirakják, fizetnek – 30
46. Szurok, fenyőmag, gombák árusaitól – 1
47. Gyalog hozott gyümölcs után, ide értve a diót és mogyorót is – 3
48. Egy liter ordáért⁷ – 1

II.

A lóháton vagy kézi szekérral és szánnal való forgalom számára. (A jegyzék tétele naponként fizetendő.)

1. Egy üveggel megrakott lóért vagy szekérral egyes fogatba – 8 kr.
 2. Dézsákkal, abronccsal, fahajjal megrakott lóért vagy egyes fogatú szekér – 4
 3. Ronggyal, seprűvel vagy kisebb faárakkal megrakott szekérért – 4
 4. Kis, gyalog szekérral hozott hagymáért – 8
 5. Lóháton hozni szokott gabona vagy gyümölcsért – 3
 6. Szombatfalvi vagy homoródi gyalogborvizes⁸ szekér után – 2
- Jegyzet. Ha az I. tétel 2-22. sorszámai alatt megnevezett tárgyak lóháton, kézi szekéren, kézi szánnal avagy szekérral hozatnak be, az I. osztályú tételek alá esnek, t. i. vámösszeg minden darab után fizetendő.

III.

A szekérral vagy szánnal való forgalom számára. (A jegyzék tétele naponként fizetendő.)

1. Egy gabonás szekértől – 14 kr.
2. Egy szekér szénától – 10
3. Egy deszkát, zsindelyt vagy lécet hozó szekértől – 14
4. Egy boronafákat hozó szekértől – 10

5. Cserefa gerendát hozó szekértől – 14
6. Faragott, metszett fát hozó és gazdasági eszközfát hozó szekértől – 12
7. Hagymát hozó szekértől – 24
8. A piacra, a szekérről elárulás végett hozott borért 10 literenként – 7
9. Minden sertés után járó aprólékok, u. m. háj, sonka, oldalos, stb. szekérről – 14
10. Ablak- és üvegárusoktól, akik sátor nélkül árulnak szekérről vagy földön szalmáról – 6
11. Vas- vagy ércárusoktól – 39
12. Minden szekér vetemény, jelesen káposzta, murok⁹, pityóka, zeller, stb. – 19
13. Szekérral hozott gyümölcs után – 10
14. Egy szekér mész után – 10
15. Egy szekér kő után – 7
16. Egy szekér fővény után – 1
17. Egy szekér dinnye után – 24
18. Egy szekér tök után – 10
19. Hordók-, kádakkal megrakott szekér után – 24
20. Egy csebrekkel, kártyákkal¹⁰, 10 és 20 literes száraz tárgy mérő edényekkel, teknőekkel, fatállal vagy dézsákkal megrakott szekér után – 14
21. Egy fuszulykakarókkal¹¹, fedélsatornával, szekérodallal, lajtorjával¹² vagy úgynevezett oláhfalvi¹³ kicsi székekkel megrakott szekér után – 14
22. Kerékkel, ekével, avagy szekérnek és ekének más alkatrészeivel megrakott szekér után – 14
23. A kik egy fedetlen szekeret árulnak, darabonként fizetnek előfogat nélkül – 20
24. Egy fedett szekérért – 40
25. Egy eladás végett behozott szánért – 15
26. Egy erdőző szánért vagy szuszékért¹⁴ – 6
27. Egy kisebb kézi szánért – 1
28. Egy szekérért, ha fehérművel, szekérkassal vagy más kosárra, lisztszitával, fenkő, gyapjú-fűsükkel, malomkövel, szotyorról, skatulyával, üveggel van terhelve – 24
29. Egy szekér szalma- vagy zsuppért – 9
30. Egy szekérért, ha hüvelyes veteménynyel, olajmaggal terhelt – 19
31. Egy szekér savanyúvíz után – 14
32. Egy szekér fa vagy kőszén után – 10
33. Egy szekér tört vagy töretlen cserfa, vagy fenyőfahaj után – 14
34. Egy szekér kéreg után – 14
35. Szita- vagy rostaárusoktól, ha szekéren hozzák – 39
36. Egy szekér gyékény után – 39
37. Kicsinyben elárúsítandó száraz szalonnéért darabonként, ha piacra kirakatik – 39
38. Nyersen elárúsítandó szalonnéért darabonként, ha a piacra kirakatik – 34
39. Minden egy liter zsír után, ha a piacra kirakatik – 1
40. Egy szekér téglá vagy cserép után – 5
41. Egy nagy cseber mézért – 16
42. Egy kis cseber mézért – 10
43. Egy zsák hamu után – 1

44. Egy zsák mûalmi lisztért – 5
45. Egy zsák korpás lisztért – 3
46. Egy zsák korpáért – 1
47. Csere- vagy bükkmakk után zsákonként – 2
48. Egy zsák egerfabogyó után – 1
49. Minden hordó kátrány (szekérkenő) után – 14
50. Faggyúgyertyáért egy kilogrammonként – 1
51. Olvasztott faggyú után egy kilogrammonként – 1
52. Egy kilogramm viasz után – 2
53. Ötven dekagramm viasz után – 1

IV.

Kereskedők és iparosok számára. (A jegyzék tétele naponként fizetendő.)

1. Egy vásárlóbódéért (sátor) akár ponyvából, akár deszkából, akár vegyesen ponyva és deszkából állítatják fel, ruhakereskedők, díszárusok, pipere és rőfárú kereskedők, gyolcs, üveg és porcellán áru kereskedők, posztósok, arany- és ezüst művesek, ékszerészek, szatócsok, ezek közé értve a tótokat is, a sátor hosszúságának minden métere után fizetnek – 40 kr.
2. Szíjgyártók, cipészek, csizmadiák, szűcsök, sapkakészítők, selyemkalap árusok, esztergályosok, takácsok, kefekötők, kötött felső vagy harisnyakötők, fehérmű árukkal kereskedők, flanel árusok, kötélverők, könyvkötők, lakatosok, óráskok, kesztyűkészítők, réz-, aranyöntők fizetnek sátranként 2 méter hosszúságig – 50 kr.
3. Minden méter többlet után – 30 kr.
4. Talpvágó tímárok, kik a talpbőröket szét darabolva árulják, fizetnek asztalaik után – 60
5. Kik nem vágott talpbőr és más cserzett bőröket árulnak – 50
6. Gyapot len, kender és festett fonalat árulók, sátraik hosszának minden métere után fizetnek – 30
7. Gyékényen vagy földön árulók – 35
8. Rizs, árpa, köles vagy zsemlyekása árulók – 35
9. Pogácsások, cukrászok sátraik vagy áruasztalaik után – 35
10. Az asztalosok fizetnek – 30
11. Szűrszabók – 40
12. Mázás edényt áruló fazakasok – 35
13. Korondi vagy mázatlan fazakasok – 6
14. Pléhések, üstgyártók, vasfűtő¹⁵ árusok – 35
15. Idegen hentesek egy tőke után – 35
16. Kés, sarló, csengettyű, vasvilla, lánc és fejsze árusok, ha asztal mellett árulnak – 10
17. Kösörűs, fenkő¹⁶ és fésű árusok s ollófenők, ha asztal mellett árulnak – 10
18. Óraárusok és közönséges kalapárusok – 35
19. Képarusok, ha kirakódnak – 15
20. Látszerészek (optikusok) – 35

21. Marha- és gyapjúfűsű árusok – 35
22. Betűmetszők – 15
23. Sóshal árusok – 10
24. Panoráma, állatsereglet birtokosok, műlovasok, kötél-táncosok, körjátékosok¹⁷ (ringspiel) stb. akár községi, akár magán- telken állítatnak fel, sátraik hosszúságának minden méteréért fizetnek az előadás napján – 15
25. Arany és ezüstművesek, ékszer- és díszárusok, ha nem sátorban, hanem asztalon árulnak, egy-egy asztal után – 40
26. Oly árusok, kik a nyers vagy szárított bőröket kötésenként árulják, minden kötés után – 10

V.

Városi árusok heti és országos vásárok alkalmával piaci helypénz díjmentesek.

Székely-Udvarhely rendezett tanácsú város képviselő testületének 1893. évi április hó 29-ik napján tartott I-ső rendes közgyűléséből.

Gálffy Endre, főjegyző,
Kassay F. Ignác, polgármester.

Jóváhagyom:
Budapestben, 1894. évi június hó 23-án.
A miniszter helyett: Kemény, államtitkár.



1. bivaly
2. Egy fejősjuh után, egy fejési idényre a jószág tulajdonosának a juhásztól járó, legelőtől és egyezségtől függően változó tőrómennyiség. Más jelentése: keményfából faragott, felfüggeszthető, kétkarú mérleg.
3. Vásárokat, vendéglőket járó árus, aki számokkal sorshűzást rendez, a nyertes csekély jutalmat, déligyümölcsöt, cukorkát, legyezőt nyert.
4. burgonya
5. Fákon növe gomba, tűzgyújtáshoz, vézescsillapításra használták, taplósapka és kisebb dísz tárgyak készültek belőle.
6. Harisnya: archaikus szabású, szűk szárú nadrág, a szabadrendűek zsinórozva viselték. Zeke: hosszú, kabátszerű felsőruha.
7. A juhtej savójának forralásakor keletkező tejtermék.
8. A szejkelfürdői és homoródfürdői ásványvizet folyamatosan, jellegzetes máztalan cserépkorsókban vagy üvegpalackokban, bivaly vontatta szekérral szállították a városba. Gyalogszekér: ember vontatta, kétkerekű, kisebb terhek vontatására szolgáló jármű.
9. sárgarépa
10. faedény
11. Vagy paszulykaró, földbe szűrt fűrű, melyre fel-futhat a bab indája.
12. létrával
13. Szentegyháza és Kápolnásfalu, a Hargita magas fennsíkján települt, a múltban kiváltságos testvér-települések.
14. Faragott bükkfa deszkából összeállított, nagyméretű gabonataroló.
15. vaskályha
16. fenőkő
17. körhintások